

Напомена: у ел. каталогу

Број 8.

У Београду 28. Фебруара 1874.

Година I.

Изази сваке недеље.

СИОН

ПРЕТПАДАТ СЕ ШАЉЕ НАПРЕД УРЕДНИШТВУ. УРЕДНИШТВО ЈЕ У БОГОСЛОВИЈИ.

ЗА СВЕ СРПСКЕ КРАЈЕВЕ СТАЈЕ НА ГОД. 60 ГР. ИЛИ 6 ФОР. НА ПО ГОД. 30 ГР. ИЛИ 3 ФОР. НА ТРИ МЕС. 15 ГР. ИЛИ 1 ФОР. И 50 НОВ.

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА ОД НЕРЕДОВНИХ ДОПИСНИКА НЕ ПРИМАЈУ СЕ.

ЛИСТ ЗА СВЕШТЕНИКЕ, ВАСПИТАТЕЉЕ И РОДИТЕЉЕ.

Издаје и уређује проф. богосл. архим. Нестор.

Материјализам и његови заступници.

Пристајући критичком прегледу те философске системе, која је позната под именом материјализма, ми ћемо предходно да обележимо оне две карактеристичке црте, по којима се поглавито одликују заступници те силе, а то су: *искључивост* и *неследственост*.

Та њихова искључивост огледа се у томе, што они не трпе ничије мњење, ничије суђење, ако се само оно у чему год разликује од њивовог. Све што се неподудара са њиховим гледиштем, што се не слаже са њиховим правцем, они нападају са жестином и називљу *будалаштином*. Што су језуите у вери и макијавелисте у политици, то су материјалисте у философији. Наравно ми нећемо према њима да будемо тако искључиви, па с тога напред оглашавамо, да несмотремо њихову доктрину — *материјализам* за будалаштину. Истива он има доста мана, али није у тим манама његова сила. Но о томе ћемо говорити после, а сад да обратимо пажњу на ону другу црту материјалиста, коју споменусмо, а то је: *неследственост*.

Та њихова *неследственост* бива отуда, што они нису начисто ни одкуда полазе, ни куда долазе, то јест, нису на

чисто ни са основима ни са цељима ни са мањерима свога испитивања; они владају неком масом мњења, којих унутрашњу свезу несазнају. С тога има доста материјалиста, али нема ни једног великог материјалисте; говорећи о материјализму, ви се не можете ни на кога адресирати, као на потпуног представника те системе. За потврду тога што рекосмо ми ћемо узети Бихнера, кога ћемо најчешће спомињати у овом нашем критичком прегледу, као једног најјугледнијег представника материјализма.

Познато је, да материјалисте, ако ће иоле да буду следствени, држе се *атомистичке* теорије која учи да се свака ствар састоји из неких материјалних јединица, које се зову „*атоми*“. То ћемо видети доцније, а за сад примећавамо само то, да су материјалисте већином *атомисти*. Међутим Бихнер у својој књизи: *Kraft und Stoff*, S. 19. одриче се атомизма и важе ово: „реч атом јесте само израз наше представе, коју ми сами прилажемо материји“. Ако су атоми само изрази наших представа, онда они непостоје у самој ствари. То је смисао ових речи бихнерових. По томе могао бих човек помислити да тај материјалиста несмотрат материју у виду атома. Али за дивно чудо, одмах после те фразе, на истој страни, Бихнер говори о атомима, као нечему што постоји у самој ствари. „Ми ништа незнамо, вели он, о величини, форми и саставу атома“. То значи, да *атоми* имају, и ако ми незнамо, *величину, форму, састав*. А све оно што има величину, форму и састав, то постоји не само у нашој представи, него и у самој ствари. Таким начином он у првој фрази пориче материјално биће атома, а у другој фрази тврди баш то материјално биће њихово. Каква неследственост!

По смислу атомистичке теорије све је састављено из *атома*, али сами *атоми* нису састављени ни од чега; то су најпростије јединице. Међутим Бихнер важе: „ми ништа незнамо о *саставу* атома“. О *каком саставу* ту може бити говора? Ако су и атоми састављени из нечега, онда су ваљда састављени из неких других атома!

Још већу наследственост показује Бихнер, кад говори о материји и силама. Кад материјалиста пориче атоме, то се још може којекако објаснити; али шта ће те ви казати о таком материјалисти, који пориче саму материју и силе? А то баш и чини Бихнер. На првој страни своје књиге, он спомиње, као необориву истину, као свештени текст, следеће речи знаменитог физиолога Дибја-Рајмона: „Ако идемо до краја, онда ћемо се лако уверити, да нема ни материје ни силе. И једно и друго, то су чисте абстракције, узете са разних тачака гледишта на ствари, како оне постоје.“

(Наставиће се).

Г О В О Р

Епископа Штросмајера

У Риму.

(Свршетак).

У опште, ја овако мислим и признајем:

1. Исус Христос дао је свима апостолима једнаку силу и власт као и ап. Петру.

2. Апостоли у лицу Петра, нису признавали намесника христовог, а тако исто нису га признавали за непогрешљивог учитеља цркве.

3. Да Петар никад није ни помислио да буде папа, нити је као папа ма што радио.

4. Да су сабори, који су за прва четири века држани, одавали папи част само за то, што је живео у знаменитој вароши Риму, и то само чест, а никако врховну власт.

5. Да свети оци, оно знаменито место: „Ти јеси Петар и на том камену сагради ћу цркву своју“ никада нису разумевали тако, као да је црква на Петру саграђена, већ на камену (не super Petrum већ super Petram) т. ј. на искреној вери тог апостола.

У честној и поштеној намери, а по хришћанској савести, изводим тај необориви закључак; па и сам разум, а нарочито историја нам сведочи: да Ј. Христос није дао апостолу Петру већу власт но што је осталим апостолима; да римски епископи нису

били владари цркве, али су то достигли — присвајајући — мало по мало сва права епископске власти и чести (гласови: „мучи безсрамни протестанте! мучи! мучи једном!) — Ја нисам безсрамни протестант, и заиста не, и по хиљаду пута, не! Историја није ни католичка, ни инглиска, ни калвинска, ни лутеранска, ни арминијанска, ни источно-грчка, а још мање ултрамонтанска. Она је снажнија по све вероисповести и закони ^{свучених} ~~свучених~~ прквених сабора.

Пиши против историјског факта — ако смеш, али га ниси у стању уништити, кано што несмеш ни једне цигле из колосеума истргнути, а да се овај не сруши. Ако сам што против историјског факта рекао, докажи ми фактом историјским, и ја ћу онда опорети. Претрпите се, па ћете видети и чути, да нисам све оно рекао, што сам хтео и могао рећи, па да знадем да се за мене на пијаци св. Петра гломача (спалиште) спрема, ипак не би ћутао, и зато хоћу да продужим мој говор.

Господин Дупанлоуп, учини неке важне приметбе о овом ватиканском сабору, и те су приметбе уместне. Ако Пија IX. прогласимо за непогрешљивог, морамо признати, да су и сви његови предходници били непогрешљиви. Али, поштована браћо, историја нам сведочи, да су неке папе страшно грешили. Можете ви ово сматрати за неважно, и приписивати несмотрености тих папа, једном речи: како вам је воља гледајте на ту ствар; али ја хоћу то да докажем. †

Папа Виктор (192), изнајпре одобравао је монتانизам, а доцније, тај исти монтанизам гонио.

Марцелин (296—303), био је предан незнабоштву, одлазио је сам у храм Весте, и обожавао је ту богињу. Можете ви рећи: да је то само часак сладости, али ја вам одговарам: да прави намесник Ј. Христа, треба пре да умре, него да постане одпадник.

Лиферије (385.), одобри прогнанство, и признао је аријанизам, па из прогнанства опет је повраћен и у службу примљен.

Григорије I. (578—590), назива безбожником свакога, који би се општим, најстаријим епископом назвао а на против, Бонифације III. (607—608), умолио је цара Фоку, оцеубијцу, те му је ову титулу дао.

Паскал II. (1088—1099) и Евгеније (1145—1153) одобраваше ову титулу; а Јулије II. (1509) и Пије (1560) забрањиваху.

Евгеније IV. (1431—1439) одобраваше Базелски сабор и поделу чешке цркве, а папа, Пије II. (1458) ту дозволу опозва.

Д.
 Адријан (867—872—) одобраваше грађански брак, а Пије VII. осуђује то одобравање.

Сикст V. (1585—1590), издао је једну свежку библије, и булом својом препоручио је да се чита, а Пије VII. осуђује овај његов поступак.

Климент XIV. (1700—1721) укиде калуђере — језуите, које је завео Павле III. (1540), а Пије VII. опет исте калуђере — језуите подигао је.

Али, зашто тако далеко да се упуштам и доказе тражим? Та није ли сам св. папа, који на овом сабору присуствује, у својој були (папски лист) у случају његове смрти, ако он умре док ове седнице траје — опозвао све, што се са овим сабором од прошлих времена неподудара, па ма да су то његови предходници наредили и узаконили? Ово не би тако важно било, кад би Пије IX. ову наредбу са предикаонице прогласио; али је ово чудо, што он хоће и из дубљине свог гроба да заповеда и осталим старешинама цркве.

Не би никад, поштована браћо, довршио мој говор, кад би вам сва противречја папа, и њихово својевољно тумачење вере потпуно на видик хтео изнети. Ако непогрешљивост садашњег папе признате и обнародујете, то у исто време морате доказати (што је *баш* немогућно) да папе никада нису грешиле нити један другом противуречиле; или морате изјавити, да вам је св. Дух објавио, да непогрешљивост папска од 1870. год. почиње? Имате ли толико смелости, да једно или друго учините?

Могуће је, да ће свет богословска питања прећутати, јер их неразуме, а и важност њихову незна; али што се начела тиче, ту за цело неће ћутати.

Неварајте сами себе. Ако догмат о непогрешљивости потврдите, то ће се протестанти, наши противници, с већом дрзкошћу попети на развалине, којима смо ми сами узрок, јер они имају историју у рукама, а ми ништа против њих до једног заповедања. Шта им можемо одговорити, ако нам наведу све римске епископе, почев од Луке, па до његове светости Пија IX.,? О! да су ови такви били, као што је Пије IX, ми би се могли поносити; али, жали Боже, није тако (гласови: „мучи, мучи, доста је!) Не вичите, господо против мене. Ако се ви историје бојите, то ћете признати да сте побеђени; осем тога, ма да ви сву воду из реке Тибра па историју наведете, опет нисте у стању ни једног листа уништити јој. Допустите да говорим, јер хоћу — ма убрзано да проборим о том врло важном питању.

Папа Виргилје (538) купио је папство од Велизара, намесника цара Јустинијана. Истина, није своју реч одржао, нити је обећану суму новаца дао.

Једи то законити начин, да се трогуба круна добије? Други ~~далхидонски~~ сабор, осудно је овај поступак овако: *сваки епископ, који тим путем до епископства дође, има се збацити.*

Папа Евгеније III. (1145). истим је путем дошао до папске чести. Св. Бернхард, та сјајна звезда свог времена, укорава поменутог папу следећим речима: *„Јесте ли у стању ма и једног човека у великом Риму показати, који би вас за папу признао, док му новаца нисте за то дали?“*

Поштоваца браћо, једи могуће, да папа, који под капијама новчане ливнице (кузнице) заводи, једи могуће, питам, да је тај папа Духом светим задахнут? Имали такав папа право рећи, да је цр н д н п о г р е ш љ и в?

Приповедка о Формозу, јамачно је свима вам позната. Тело које је у папском одећу замотано било, Стеван ~~X~~ заповеди ископати, и прсте, којима је благосиљао, одсећи; јер се пронео глас, да је вероломац и копице био, те га зато у Тибар баца. Њега затвори, отрова и удави народ.

Да видимо како се ова ствар опет поправила, и у ред довела.

Роман, наследник Стеванов, а за њим и Јован X. одобрише овај поступак Формозин.

Можда ћете ми рећи, да су то гатке, а не историјски факт. Ако ми не верујете, изволте отићи у ватиканску књижницу (блочно-теку), читајте Платиново дело, а он је био историописац о папама, а тако исто читајте и списе Баронија (898) па ћете се уверити.

Ово су догађаји, које би ради чести свете столице (Рима) требало прикрити; али тим поступањем крњи се историја. Зар да из љубави, према св. матери цркви ћутимо?

Ја идем даље.

Извесни научењак Бароније, говорећи о папском двору, овако вели: „На што је налицала у оном добу римска црква, какве су извикане и свемоћне љубавнице владале тада у Риму? Оне су епископска звања давале и одузимаде, и жали Боже, оне су биле у стању своје љубавнике, оне грешне папе, на престол св. Петра посадити (Бароније А. Д. 912).

Може бити да ћете рећи: ово нису биле праве папе? Ајд нек буде и тако; али, кад су петдесет година на престолу у Риму седели, питам вас, где ћете наследство папства започети?

Питама вас, како је могла црква сто петдесет година без своје главе — папе остати? И за чудо, већи део тих папа, произлази из племена самих папа; а то су сигурно они, које је Бароније описао. Сам Генебрадо, који је највише ласкао папама, усудио се рећи (901). „Ово је столеће баш несрећно; јер има скоро 150 година од како се папе негледају на поштење и врлине својих предходника, и пре би се могли одпадници, но апостоли назвати.“

Чисто уображавам, како је тај знаменити Бароније црвено, кад је описивао епископе римске. О Јовану XI. (931). сину папе Сергија, ^{ар}ког је родио са Марџијом својом наложницом, вели ово: „Стена црква, т. ј. римска, страшно је осрамоћена овим изродом“ Јован XIII. (966) ког љубавнице у 18. години за папу изабраше, ни за даку не беше бољи од својих предходника.

Жао ми је, поштована браћо, што морадох толико прљавих ствари изнети на видик, зато ћу да прећутим о папи Александру VI. који у исто време и отац и љубавник Лукреције беше; хоћу да прећутим о папи Јовану XXII. (1316.) који је због познатог пресутна конатинским сабором лишен папског достојанства.

Може бити рећи ће когод, да тај сабор није био јаван? Ако је тако, онда следује, да се ни избор Мартина V. (1417.) не може сматрати законитим.

Нећу да цитирам о раздору, којим је црква обесчашћена. Бивало је у то доба — по два, а понекад и по три папе на престолу. Питама вас ко од њих бејаше прави папа?

Опет вам велим: ако непогрешљивост садањег папе римског усвојите и прогласите, морате и све његове предходнике — папе римске и то без разлике таквим признати. А да ли сте то у стању учинити, кад вам историја јасно сведочи, да су многе папе врло често грешиле и с правога се пута уклањале. Можете ли рећи, да су оне папе, који су лакоми, убијце и Симонисте наследници Ј. Христа?! Ах! поштована браћо, таку бруку учинити, значило би Христа издати. Више би згрешили пред лицем сина божјег, Ј. Христа, но што је Јуда згрешио, то би значило — блатом се у лице Христово бацати. — (гласови: „доле са говорнице брзо, зачепите (затисните) том кривоверцу уста“).

Поштована браћо, ви из свег грла вичете на ме; ^{не} а зар не би поштеније било, кад би моја начела и доказе измерили на теразијама поштене савести?! Верујте ми историја се не да више поновити. У њој ће вечно записано остати, да је овај сабор папу за

непогрешљивог прогласно. Можете то сви једногласно закључити и прогласити, али мој глас нигда и никада за то добити нећете.

Господо! сви правоверни упрли су очи у нас, очекујући од нас лека против ових зала која цркву обдечистише и понизише. Зар ћете их и у тој нади преварити? Пред Богом, превелика нас очекује одговорност, ако ову згодну и свечану прилику пропустимо, коју нам Бог за лечење праве вере даде.

Хајд'те браћо да се њеноме користимо и да је на наше благо употребимо; наоружајмо се светом храброшћу; поднесимо тежак, али племенит труд; обазримо се на науку апостола, без којих ћемо вечно у блудњи, тами и неправом предању остати.

Послушајмо наш разум, јер ми сматрамо апостоле и пророке за једине наше непогрешљиве учитеље у погледу свију питања. Шта морамо чинити, да блажен будемо? Кад то питање решимо, тада смо и темељ нашој вери положили.

Чврсто ћемо стојати на вечитој стени — на сведом писму од Бога нам даном; пуни ћемо бити поуздања пред светом; јер нећемо другог, осим распетог Ј. Христа признати. Ми ћемо свуда бити победници, и римска црква имаће у својој 89 години (т. ј. преустројство) (Жестока вика: „Доле!“ Напоље протестанте, Калвине, издајце цркве!).

Николико ме, Господо, ваша вика не плаши; ако су моје речи жестоке, ипак је моја савест мирна. Ја не припадајем ни Лутеру ни Калвину, ни Павлу ни Аполосу, већ једином Ј. Христу (Наново вика: „Проклетство, проклетство одпаднику!“)

Проклетство! да Господо, проклетство! Добро знате, да не вичете против мене, већ против св. апостола, под чије би покровитељство желио ја, да се стави овај црквени сабор. О! кад би они из гробова устали, сигурно би говорили мојим устима, а говор њихов не би се ни мало разликовао од мог говора.

Види им могли штогод противно доказати, кад би вам они из списка доказали, да се папство од еванђеља христовог удаљило, тј. од онога што су они проповедали и својом крвљу запечатали? Биде се смели усудити, и казати им, да наука наших папа, наших Белармина, наших Игњатија, Лајоле — више цените него ли њихову?

Не, не, и по хиљаду пути не! Није могућно, да су уши затиснули, да више не чују, очи затворили, да више не виде, а срца затупили, да више не осећају. О! кад би нас Онај одозго хтео казнити, и своју руку тежко на нас подиго, као што је то с Фараоном учинио: тада не би требало да Гарибалдије војнике напушта,

да нас из овог вечног града протерују; тада би требало само Пија IX. за Бога прогласити, као што ми св. дјеву Марију за безгрешно зачету прогласисмо.

Умирите се, поштована браћо, спасите цркву од пропасти, испитајте св. писмо, које ће вам показати праву веру, коју нам ваља веровати, поштовати и признати.

Рекох, а Бог ми био у помоћи!

Ове последње речи, примљене су са ужасним негодовањем. Сви оци устадоше, а многи изиђоше из дворане. Многи Талијанци, Американци, Немци и Маџари, а ио неки Инглиз и Француз обколише овог храброг говорника, руковаше се с њиме, а то је знак, да се и они шњиме саглашавају.

Кад би овај храбри говорник живео у XVI. в. и усудио се овако говорити, он би заиста био спаљен. Али у садањем веку сав свет овај говор одобрава с похвалом, осем папе Пија IX. и његових присталица, који желе народ у глупости држати, те да га могу и даље мучити. Злоба његова обрати се на његову главу, и злочинство његово, паде на теме његово. (Псалом 7 ст. 16.)

Кад човек овакав говор прочита, који је говорен пред лицем папе, заиста, мора се чудити тој храбрости којом обвладава поштовања достојни Г. Епископ Ђаковачки Штросмајер. Ведино знање, дубоко мишљење, здрава логика у целом његовом говору провејава, а искрено излагање историјских факта крушише сав његов говор.

Кад би дао Бог, да се нађе још неколицина оваких поштених и искрених мислиоца, које не би пузење руководило, већ чиста савест, е би се заиста могли надати том времену, да ове две негда рођене сестре — источна и западна црква, опет пруже једна другој сестријеску руку.

Но ми се уздамо у Бога, да семе, бачено на поље светске мисли овим знаменитим мужем, неће пропасти, већ да ће уродити богатим плодом.

Јовичић
Ж. Јовичић,

проф. београдске гимназије.

Катедре јепаркија у Србији.

(Свршетак).

22. Колосијека и кратовска.

Она се спомиње међу 1587. и 1653. год. ¹⁾ Незна се дал је близу Кратова била каква год варош, али свакојако, јепаркија се звала по имену вароши Колоса или Коласија, гди је и столица била. Ово ће на сву прилику бити данашњи Ђустендил, јер у летопису српском спомиње се, да су Колос или Колосија, међу Кратовом и Дубницом, ²⁾ а то је управо и Ђустендил. По руским споменицима, овом вароши владао је пре освојења турског, војвода Костадин, ³⁾ а Костадин Драгош, син Жарка Воихна, био је један од обласних деспота Душанови и владао је Ђустендилом. Ако је ово истина онда је ова катедра постојала још у XIV. веку.

Доцније, кад су Турци овладали Србијом, јепаркија Ђустендилска добила је назив митрополије. А кад је српско патријаршество било сасвим уништено, она је предата била јепаркији иштипској, и митрополит Ђустендилски, звао се још иштипски.

23. Иштипска.

Варош Иштип или Штиб, лежи југоисточно од Скопља. Незна се кад је ова катедра основана. У каталогу патр. Хрисанта, она се не спомиње. Свакојако за време пропасти српског патријаршества, она је постојала, јер и њен је архијереј, са осталима свргнут био с достојанства јепископског и протеран из Србије, одакле је после отишао у Црну Гору. С тога је она и спојена била са јепаркијом Ђустендилском.

¹⁾ Спошенија съ востокомъ etc. Ч. I. л. 182. и Ч. III. лист 670 и 835.

²⁾ Гласник V. стр. 82.

³⁾ Спошенија съ востокомъ, Муравьева Част. I. стр. 182.

24. Прокупска.

На дуваревима старе цркве у селу Ариљу, у ужич. округу, има једна слика, која представља св. Евстатија, архијепскопа прокупског и моравичког или моравског. Варош Прокупље (Укруп), лежи на левој обали р. Топлице, која утиче близу Ниша у Бугар-морару. За време св. Саве, ту је била јепаркија топличка, коју је он сам основао; а катедра је била у данашњем Куршумљу, који такође лежи близу реке Топлице, југозападно од Прокупља. На сву прилику, јепаркија прокупска, била је продужење већ постојеће јепаркије топличке.

25. Самоковска.

Варош Самоков, или Самоково, лежи источно од Бу-стендила. Близу њега је манастир ришки и Софија. Кад је јепаркија основана, — незна се. Први пут спомиње се у каталогу патр. Хрисанта као архијепскопија.

26. Тетовска.

Тетовом се пре свега зове један крај вајдара, који се наслања Канканделу; а по казивању других, тако се звала и сама варош Канкандел.¹⁾ Незна се ни кад је основана, ни кад је јепаркија престала. Као јепскопија, спомиње се тек у XVII. веку.²⁾

27. Смедеревска.

Данашња варош Смедерево, лежи на Дунаву. Њу је основао Ђурђе Бранковић (Смедеревац). У њој је он имао своју столицу и поставио нарочитог митрополита смедеревског.³⁾

¹⁾ Етнографска карта словен. народа издана у С. Петербургу, 1867 год. лист II.

²⁾ Дечански споменици Ристића, стр. 39.

³⁾ Митрополит смедеревски спомиње се 1451 год. Упор. уговорну повељу Ђурђеву са Хуњадјем у Ватијановом *Leges ecclesiasticae regni Hungarie* T. III. л. 498.

Доцније и то од прилике на свршетку XVII. века, катедра јепископа смедеревског, била је уништена. Кад је српско патријаршество пропало, она је још постојала, али у каталогу патр. Хрисанта никако се не спомиње.

28. Ужичка.

(Види јепаркија Моравичка).

29. Ваљевска.

Катедра је била у вароши Ваљеву на Колубари. Ова је јепаркија на сву прилику основана после пропасти српског патријаршества. На свршетку XVII. века или почетком XVIII. века, њој је придата била, суседна јој јепаркија ужичка, па су се с тога доцније и архијереји њени звали, час ваљевски, а час ужички. Да је јепаркија ужичка одиста присаједињена била у то време јепаркији ваљевској, најбоље се види из тога, што ње нема у каталогу патр. Хрисанта. А да је одиста спојена била са ваљевском, сведочи и то, што су се доцније и архијереји њени звали: ваљевски и ужички.¹⁾

30. Шабачка.

Варош Шабач, основали су Турци 1470. год. и звао се пре тога *Заслон*. Незна се, кад је основана јепаркија шабачка. После патр. Хрисанта, који је броји међу остале јепаркије у архијепископији српској, владика Василије ништа о њој не спомиње, а то ваљда с тога, што је она једно време била заједно с ваљевском.²⁾ Данас она постоји, као засебна јепаркија са катедром у истом месту.

Овим ми завршујемо наше проматрање о катедрама у Србији. Желити је, да ово неколико речи, као и све што смо до сада о српској црквеној историји писали, не остане непознато нашем свештенству, јер главно је да себе познамо...

Свет. Ј. Никетић.

¹⁾ Гласник II, стр. 205. У Голубинског, стр. 495.

²⁾ Путешествије Вујића по Србији — стр. 322.

Разговор с децом о вери и моралу хришћанскоме.

7. Погубљење витлејемске деце. Бежање у Јегипат и повратак одтуда свете породице.

Ирод с нестрпљењем изгледаше на повратак мудраца. Напослетку он дознаде да су они другим путем вратили се у постојбину. С тога изнова обвлада њиме сумња и подозрење. Њему се учини да је већ све спремно како ће се њему изтргнути царска власт из руку; с тога се реши да употреби сва сретства, те да смакне с овог света тог опасног по њега младенца. Незнађаше он само још једно а на име: како ће наћи тог младенца.

Деце беше много у Витлејему. Може ли бити да се он спрема да их све погуби?

Човек, у чијем срцу налази се ма и једна клица остатка од добра, задрктао би од таквога замисљаја. Но од Ирода — овог изрода могло се је очекивати све и свашта. Он — из једног само подозрења беше већ удавно свог шурака, погубио своју ташту и жену, па и три сина своја посекао. Сви знађаху да је Ирод готов био да убије свакога из реда, само ако му се учини, да ће то убиство бити њему од вајде. Император римски Август рекао је о Ироду ово „пре би пристао да будем свиња него ли син Ирода.“

И заиста Ирод прену изнова на убиства. Он нареди да се поубијају сва деца у Витлејему и околни витлејемској, која само не беху претурила две године од рођења. Нико од тих становника незнађаше за тај зверски указ, те с тога нико није ни могао да сачуваа живот своје мале дечице. Заповест беше издата натајно. Ирод потпуно мишљаше да ће у броју погубљене деце бити погубљен и новорођени цар јудејски.

Но Господ Бог спасе живот тако драгоцен за све људе. Пре, нег што Ирод беше дао заповест да се деца витлејемска потуку, анђео божији јави се на сну Јосифу и каза му: „устан! узми младенца и мајку његову па бежи у Јегипат и остани тамо док ти се изнова не јавим. Јер Ирод тражи младенца да га погуби“. Јосиф испуни наредбу анђелову и тиме очува живот Исуса — младенца.

Међутим убице дођу у Витлејем и погубе тамо четрнајест хиљада невине деце. Тешко је и помислити, какав је јаук и писка морала бити онда у Витлејему, каква ли туга и жалост у срцима свију становника ове несрећне вароши! Тек овим се испунило оно пророштво које од вајкада још изрече пророк Јеремија: „Глас у Рами зачуће се, јер тамо ће бити плача, уздицаја и туге велике.

Рахил ће плакати (под Рахилом разумети ваља мајку свакога јудејца) о својој деци и неће се никад утешити; јербо ће их изгубити на свагда.“

Невина деца постадоше таквим начином првим *мученицима* за Христа. Спомен ових мученика светкује наша црква 29. Децембра.

Но по кратком времену и Ирод би и прође! Он умре у тешким и горким мукама. Пред саму смрт своју он остави још један пример своје нечовешности. Предвиђајући да ће скоро умрети он заповеди да се скупе у Јерихон сви побољи и чувени Јудејци па их одма затвори у цирк. Затим дозове своју сестру и зета па им рекне: „Ја предвиђам да је већ куцнуо мој последњи час. Од смрти се ја нимало не бојим, а ево шта ме мучи и од чега највише стрепим — *неће нико заплакати кад ја умрем*; јер видим да сам сваком додијао. Заклињем вас са свачим што је за вас свето и узвишено, — наредите да многи заплачу кад ја изданем. А ово се може остварити овим путем: кад ја умрем, ви немојте ником казивати да сам умрѐо већ сакрите моју смрт на време, а од мога имена издајте налог, да се тај цирк запали и нек погине све што се у њему затече. Плачући за својима, народ ће таквим начином оплакати и мене.“

На срећу сестра и зет његов беху паметнији од њега, те по смрти његовој овај нечовечни налог неизвршише. Царство његово, по смрти његовој, подели се на три сина његова: Архелај постаде царем Јудејаца; Ирод Антипа — Галилејана, а Филип — царем за Јорданских страна.

Кад Ирод умре, анђео божији јави се Јосифу и заповеди му, да се врати у земљу Јудејску. Јосиф Изврши овај налог и дође у Јудеју с младенцем и мајком његовом Маријом. Он хтеде да се настани у Витлејему; но узнав да ту царује син Иродов Архелај, који ни у чему не беше бољи од свог оца, нехтеде се настанити тамо већ отиде у Галилеју, где владаше други син Иродов — Ирод Антипа. У Галилејском граду Назарету настани се Јосиф и оста ту да живи. А од овог града и дадоше име Исусу *Назарјанин* или *Назореј*.
(Наставиће се).

Поглед по свету.

Ове године уређен је у Цариграду нарочити комитет, који има задатак да се брине за образовање нижег клира. Тај комитет обраћа се свима већим општинама и друштвима књижевним, који

се налазе по турскоме царству, тражећи новчане помоћи и потпоре за одржање поменутог предузећа. „Духовенство наше св. цркве, вели се у том писму комитета, пало је у овим сад несрећним приликама са оне висине, на којој оно треба да стоји по својој светој позиви. Тај духовни над представља собом такав контраст са развићем световне стихије, да ће — ако му се непотражи лека — учинити, те да светска струја изчува из срца народњег и последњу искру религиозности и оданости светој вери и цркви. Црквени главари наши предвиђали су ову опасност још одавно, те су с тога пре 30 година подигли једно училиште на острву Халкији. По ова школа, којој је искључиви задатак, да спрема младе људе за виша јерархична места, није могла да користи нижем духовенству, које стоји у непосредном додиру с народом. С тога су многи имућнији и бољи људи из средине наше подизали сами о свом трошку, како овде у Цариграду, тако и по провинцијама, духовна училишта, те да попуне ту празнину која се осећала у црквеном клиру. Но и ово није допринело скоро ништа према оној огромној потреби, која се исказује с погледом на преобразовање целог духовенства васионске патриаршије, и пр.“

Затим комитет објашњава каква је целъ тога духовног комитета и између осталог вели, да му је целъ, да потпомаже досадашње школе, да подиже нове гди је онајпреча потреба, да издаје књиге и повремене списе, које би користили и духовне и световне.

Од душе желимо да овај комитет има успеха. Образовање духовенства то је једна од најпречих потреба садашње патриаршије ако жели да очува народ у лепој вери праотаца својих. И камо среће да је на ово обраћена пажња израније. Лако може бити да се неби ни дошло до тог сукоба, у коме сад видимо Грчки и Бугарски народ, а много мање да би тим имала успеха римска пропаганда, којој се трагови из дана у дан све боље онајају!..

Из Пирота пишу нам ово: „И код нас још неће да се онамете наша браћа бугари, те да увиде заједничку корист зближења и сједињења с нама Србима. Па и што би готов био на ово народ, али га муте и одвраћају бугарске цорбације и владице. Тако између осталог да наведемо овај један пример о владици пиротском Партенију. Знајући да Бугари не славе славу а видећи да се ова слави у целој околини овој и да сваки онај, који славу слави и колач меси, признаје себе за Србина па и ако му забрањују да ово искаже, — владика науми да те славе утамани. С почетка он напусти агенте да светују и одвраћају људе од тога под предло-

гом штедљивости, а прошле године сам одпочне да учији да прича народу, како су славе *незнабожачки (бајаги) обичаји* и да ће он одлучити од цркве свакога, који тај обичај не напусти. Овакву по-уку давао је он пастви својој у Арцер-Паланци (Белој паланци) на св. Николу кад је највише свечара било. Свет је само гунђао, јер није смео ништа одговарати знајући да би га после одма даривали са назовом „бунковник“ па би можда и изтрудео неће у тамници. Но једна баба немогући отрпети ову увреду коју владика бугарски исказа у односу наших слава, изтакне се и јавно у цркви одговори: „кад недаеш да славим и служим моје крсно име, ја недавам ни на тебе ни на твоји попови, никоја веро, ич паре ни колач“.

Из Ниша јављају ово: Владика нишки Виктор просно је 30 година као калуђер српског манастира Хилендара у св. Гори, али од све ове писаније није ни паре томе манастиру предао, него је давао и слао Бугарима. За ово га је Хилендарско братство више пута тужило и турским и српским властима, па му нема суда. Он је отровао два калуђера хилендарца, која су у свој метох хилендарски у Нишу и Лесковцу место њега слали. Кад је умрло дечански калуђер Ђерман, Виктор украде око 4.000 дук. цес. дечанских новаца, те с овима купи владичество. Као владика он продужи своју мржњу наспрам срба још више и жешће. У прошлој години на Митровдан, он јавно у цркви у време службе и богомоље про-куне и одлучи од цркве нашег газда Кочу, што овај није хтео да призна да је Бугарин, већ да је *Србин*, као што и јесте. Одлучујући Кочу од цркве он баца анатему и на оне, који би се с њим дружили и који би му „Бога називали“.

Срећа је што је народ паметнији од оваквог Владике, те и неверма на његове безбожне захтеве, али их ипак мора да врши, јер је уверен да би владика умео наћи заштите код турске власти, кад је већ способан да свако зло подмеће Србину само да га у суноврат отера.

Ма колико хвалили Цариградски листови новог патријарха Аћима догађаји у Бугарској казују нам, да је он само *ново издање* распре између Бугара и патријаршије цариградске. Бугари се уни-јате, Солунски владика примио унију, за екзарха кажу тек што није исто учинио! Ово су жалосни догађаји за нашу славенску ствар; Бугари ће бити криви пред судом повеснице, али главна одговорност, узрок, наше на пређашњег и садањег патријарха на златном рогу. Дај Боже, да се ово не обистини!